

3.

Թիֆլիս, Օր. Ն. Աղանեսների տպարանէն՝
գրքերը դուրս կը վազեն ներկարութեան յատուկ
արագութեամբ մը:

Տղայոց համար լոյս տեսած գրքերու մէջէն
առանձին մատնանշելու արժանի է «Լուսաբեր»:
ԼՈՒՍԱԲԵՐԻՆ արդէն իսկ գնահատուած է ար-
ժանապէս: Առաջին հատորը — կամ՝ «Առաջին
տարին» — շուտով իր երրորդ տպագրութիւնն
ալ ունեցաւ. նաեւ «Երկրորդ տարին» կու գայ
անոր հասելու: Ասոնց պիտի հետեւին յաջորդ
տարիներն ալ, 1909ին տպուած:

Լուսաբեր «Գ. Տարին» 160 էջ ունի. «Գ.
Տարին» 190: Երկուքն ալ նոյն ուղղութեամբ.
նոտանաւորին՝ արձակ մը կը յաջորդէ, արձա-
կին՝ ոտանաւոր մը, ու այսպէս կարգաւ մինչեւ
վերջ: Իւրաքանչիւր շարադրութիւն ունի իրեն
համապատասխան պատկերներ, — մագիսիս մը
եղախանդէր մտքին: Բայց նաեւ ուսեակք՝ և
բանասէր մ'անգամ եթէ սխալմունքով ձեռքն
առնէ գանոնք ու բանայ, սթափումի հանելի
վարդեաններ անցուցած պիտի ըլլայ:

Այս երկու հատորները կազմուած են — Ստ.
Լիսիցեանի, Յովհ. Թումանեանի և Լ. Շանթի
խնամքին տեղքով — ռուսահայ հանրածանօթ
գրիչներու նողերով, որոնք ունին իրենց պար-
զութիւնը՝ լամբար, և բանաստեղծութիւնը՝ պա-
տրոյգ, որ յաճախ պսպղուն ցոլքեր կը նստա-
գայթեն՝ գեղեցիկ դպրութեանց:

4.

Յովհաննէս Գազանեանի «ՄԱԳՆԻՍԻԱԿԱՆՈՒ-
ԹԻՒՆ» և «ԳԵՆԶԱՐՅՈՒԹԻՒՆ» աւելի կը պարու-
նակէ՝ քան ինչ որ անոր ամբողջ դիրքը կարծել
կու տայ:

Վարդապետական է: Դասեր ու խրատներ են
որ կը տրուին անոր մէջ, մագիսիսականութեան,
— այս հրաշագործ գիտութեան, այս նորաբոյս
սուրբին — անուշով:

Մատենական կէտը կը գրաւեն հրահանգներ,
գորս ընթերցողը հետեւաւ պիտի գլուխ հանէ,
երբ «հաստու կամեցողութեամբ մը գործի ձեռ-
նարկէ»: Մ'աջցածք՝ քարոսանագրութեանց զը-
րոյցներ են՝ որ կը ներկայանան՝ իրենց ծիծաղ-
կոտ վարդերով նկարէն, առանց փուշի:

Աստիկ Ոգեւարդարեան սխալի օրինակնե-
րէն՝ համառօտ մը.

«Ոգեւարդական տարկերոյնեանց մէջ նիւ-
րակեանցումի ամենէն նշանակաւոր և ծանօթ
յեպոյն է անգլիացի Նաբաւաւոր տարրարան
Սըր Ուիլիամ Գրուքի պատւաւածը: — Միտիումն
(և ինչու ոչ՝ միջկուրպը) էր Միս Գուքը, տարսը
նիկգամայ աղյիկ մը որու մէջուցաւ նադարակ-
ցող ոգին փաղի փխիկ, կ'երևնար երբ Միս
Գուքը դրանսի (!) մէջ կը գտնուէր, գեղեցիկ,
խարտեալ մանկանարդ կնոջ մը կեպարանքու-
մի, շատ անգամ նոյն իսկ կատարեալ շոյի
մէջ. և այս երևուոյն շարունակուած է ամբողջ
երեք տարի: Այս ուրուականը որ միայն մարդ-
կային կատարեալ մարմին, գործարաններ և

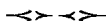
գգայարաններ ունէր, այլ նաև կը խօսակցէր,
իր երկրային կիսաքնն մարմնավիւր կը պատ-
մէր և ինքզինք յօտարական տրամադրելի կ'ը-
նէր ամեն փորձերու, մասնաւորապէս Արիիւր
Քրուքի փորձերուն: Փորձիւր կը խտարտուէին
նաբաւաւոր գիտականին տակ մէջ, մետիոմը
կը շոյուէր մետիոմական խցիկը ուր կը մնար
քնացած վիճակի մէջ. նոն է որ տեղի կ'ունէր
նոր խորհրդաւոր մարմնացումը, և քիչ վերջ
զայսինկէն զուրս կ'իջէր Քարի փխիկ ուրուս-
կանը զոր ամէն ոք կը տեսնէր և որուն լու-
սանկարը զանազան դիրքերով առած է Բրոքի-
սկօրը»: — (Բնագծուածքն՝ իմս է):

Պէտք է համոզուիլ: Յարգելի հեղինակը անձ-
նակաւ փորձերն ալ կը յիշէ:

«Երբեմն գրուած պատգամները (message)
կ'ըլլան ոտանաւոր: Մեր կատարած անհնական
փորձերու միջոցին ժամանակ մը ունեցանք մե-
տիում մը՝ որ յանուն այս կամ այն ոգիին կը
գրէր ոտանաւոր պատգամներ խցիկին փրակ-
ներէն զեղունելով, իսկական անոր որ փրակ-
ներէն շատ քիչ գիտէր: Անկարելի էր չգա-
րուակ տեսնելովք թէ ինչպէս երկաւորքն սկսեալ
քնատուող, միևնու յոր կամ տասը ոտանաւոր
ներ կը գրուէին ձիւնակի տարադրեալք և
այնպիսի՝ ճոխ յանգերով, որ մի որ և է վարժ
քերթով միայն այդ յանգերի ձարեղու հաւար
ան նուազք քատորք կամ կէս ժամ խոկալու
յետք ունէր»:

ՄԵՆԱՍԻՐ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հ. Վ. ՀԱՌՈՒՆԻ. — Սահմանադրութիւնը և
Բուրջահայ մամուլը (խմբագրական) 1

ՀԱՅԿ. ՃԵՄԱՐԱՆ

Հ. Բ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ. — Երեք Թաղաւոր մո-
գերու գրոյցն 3

Ե. ԱՆՈՃԱՆ. — Կըրակապաշտութիւնը ընդ-
ազգայն և Հայոց մէջ 18

ԳՐԱԿԱՆՔ

Ե. Գ. ՄԻՄԻԲԱՆ. — Մենիկ միջադրութիւնը
փիլիսոփայական 21

ԼՈՒԻՃԻ ԲԱՐԾԻՆԻ. — Պատմաբան 23

ԱՐՈՒՆ ԵՐԿԱՍ. — Բանաստեղծութիւնք 28

Գ. ԹԵԼԼԱԼԵԱՆ. — Չուր 29

ՃԻԱՆՍՈՒԱ ԿՈՊԷ. — Երեքեան տունի առ-
թի մի նամակ (Թրգ. Խ. Գ. Սարգեան) 30

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ

Հ. Բ. ԶՐԱԳԵԱՆ. — Գրիգոր Վանցեան 85

ՏՈՒՅԻ. Ն. ՏԱՂԱԿԱՆԵԱՆ. — Պատմաբան 88

Հ. Օ. ՃԵՄԱԼԻ. — Առողջաբանական հարցը
հիգիենական 41

ՄԵՆԱՍԻՐ. — Գրախօսական 47